

Evenementen op het Slot Zuylen

DE ACTUALITEIT VAN BELLE VAN ZUYLEN

Belle van Zuylen komt de laatste jaren steeds meer in de actualiteit. In verschillende landen zijn studies en dissertaties over haar verschenen en enkele

*Belle van Zuylen, door Quentin de la Tour (1766).
Musée d'Art et d'Histoire, Genève.*

van haar werken zijn in Zwitserland herdrukt. Het was sinds lang de wens van de Werkgroep 18e

Eeuw, die zich met onderwerpen op ieder gebied betreffende deze eeuw bezighoudt, een Symposium te wijden aan deze op het Slot Zuylen in 1740 geboren schrijfster, van wie men zeggen mag dat ze in Nederland sterk werd verwaarloosd.

Dit jaar, op 12, 13 en 14 september, zal deze wens

EXCURSIES

14 september: 14.00 uur herhaling van een bezoek aan de restauraties van de Jacobi- en Klaaskerk, o.l.v. architect Th. Haakma Wagenaar.

Kaarten vanaf 3 september à f 1,50 bij De Discus. Per giro, no. 575520, met 50 ct extra voor de toezending der kaarten.

Vervoer van de Jacobi- naar de Klaaskerk is inbegrepen.

15 september-27 oktober: tentoonstelling **Belle van Zuylen** in het Slot Zuylen.

Excursie-datum in het september-nummer.

11 oktober-20 december: tentoonstelling **300 jaar Evangelische Broedergemeente** te Zeist, in het Rijksarchief te Utrecht.

Voorafgegaan door een rondleiding over de tentoonstelling in het Rijksarchief o.l.v. de heer mr. H. Leeuwenberg, per bus naar Zeist voor een bezichtiging van het gebouwencomplex van de Broedergemeente o.l.v. prof. C. L. Temminck Groll.

Excursie-datum in het volgende nummer.

MAANDBLAD

oud-utrecht

47e jaargang - nummer 7 - augustus 1974

Vereniging tot beoefening en tot verspreiding van de kennis der geschiedenis van de stad en de provincie Utrecht

Voorzitter:

A. H. R. Hoogezand, Zandpad 87, Breukelen, tel. (03462) 23 62.

Secretaris:

drs. H. L. Ph. Leeuwenberg, p/a Rijksarchief, Alexander Numankade 201, Utrecht,

tel. (030) 71 00 44.

Penningmeester:

D. A. Belderbos, Kromme Nieuwegracht 19, Utrecht, tel. (030) 31 23 18.

Administratie:

mevr. M. Uittenbogaard-van Terwisga, Titus Brandsmalaan 17, Vleuten, tel. (03407) 19 86.

Redactielid:

mev. drs. L. van Tongerloo, Euterpedreef 52, Utrecht, tel. (030) 33 23 15 (werk).

Eindredactie:

H. Snejder, Oasedreef 2, Utrecht, tel. (030) 61 60 91 (tevens redactie-adres).

eindelijk worden verwezenlijkt en zullen een 14-tal sprekers uit binnen- en buitenland aandacht besteden aan verschillende aspecten van het werk en het leven van Belle van Zuylen, die in februari 1771 trouwde met de heer Ch.-E. de Charrière en zich daarna in Colombier (Neuchâtel) vestigde.

De plannen voor het Symposium vonden onmiddellijk veel bijval, het aantal deelnemers, van verschillende landen, overtrof spoedig het aantal beschikbare plaatsen. Men mag zeggen dat deze internationale belangstelling volkomen beantwoordt aan de wens van de jonge Belle die „van het land van iedereen” wilde zijn.

Een ander evenement dat de aandacht op deze schrijfster zal vestigen, is een tentoonstelling die eveneens op het Slot Zuylen zal plaats vinden en wel van 15 september af tot 20 oktober a.s. Deze laatste datum is toevallig haar geboortedag en het is tevens 200 jaar geleden dat Belle voor het laatst in Nederland was en in Utrecht, Zuylen en Den Haag verbleef.

Deze tentoonstelling komt tot stand op initiatief van de Werkgroep 18e Eeuw en wordt verwezenlijkt in samenwerking met het Centraal Museum en het Gemeentelijk Archief Utrecht, het Letterkundig Museum, Den Haag en de Stichting Slot Zuylen. Men zou het een soort geïllustreerde biografie kunnen noemen: prenten, portretten, foto's, eerste drukken en werken over haar zullen een beeld geven van het werk en het leven van Belle van Zuylen.

Op het Symposium zullen eveneens de muzikale activiteiten van Mme de Charrière worden belicht: prof. M. Flothuis zal er aandacht aan besteden en zowel romances, als menuetten en sonates zullen ten gehore worden gebracht.

Waarom Belle van Zuylen?

Men hoort soms beweren dat aan Mme de Charrière het lot is voorbehouden het domein te blijven van de happy few. Men doet haar hiermee onrecht aan, het is zeker haar bedoeling niet geweest; wel integendeel. Door haar stijl, die vrij is van elke literaire opschik, boeit zij de lezer van vandaag nog steeds. Zij heeft haar eeuw diep aangevoeld en doorleefd, maar door haar denkbeelden is zij van alle tijden. Een mooie illustratie hiervan was de reactie van iemand die enige tijd terug zijn autoradio aanzette en voor het eerst een vertaald fragment hoorde voorlezen uit een brief van Mme de Charrière. Hij reageerde hierop als volgt: „Ik zette op een willekeurig moment mijn autoradio aan. Ik viel midden in enkele fragmenten proza, die zó spattend origineel waren en zó afwaken van wat gewoonlijk aan cliché's door de luidspreker geperst wordt, dat zij mij onmiddellijk boeiden. (. . .) Fragmenten van meer dan anderhalve eeuw oud doch springlevend . . .”

Het is natuurlijk uitzonderlijk dat het werk van

iemand die als Nederlandse in Nederland werd geboren en er tot haar 31ste woonde, vertaald moet worden om het voor de Nederlandse lezer toegankelijk te worden. Levend in de 18e eeuw beschouwde Belle van Zuylen het Frans als de taal die zich steeds meer over de wereld zou verspreiden, omdat het toen volgens haar de taal was waarin men zich het helderst en het eenvoudigst kon uitdrukken. Zij was echter niet méér op Frankrijk gesteld dan op andere landen, haar kritische geest heeft daar herhaaldelijk blij van gegeven.

Voor de lezer van vandaag is het echter nog steeds moeilijk werken van Belle van Zuylen - Madame de Charrière in de originele taal, laat staan in vertaling, te bemachtigen. Van het grote aantal brieven waarover men thans beschikt is zelfs in de originele taal tot nu toe slechts een klein gedeelte verschenen. Heel het basiswerk, d.w.z. een kritische uitgave van haar werken en brieven, moet eerst in de originele taal geschieden, alvorens over te kunnen gaan tot verantwoorde vertalingen. Plannen voor een uitgave - eerst in de originele taal en daarna in vertaling - zijn al in een vergevorderd stadium en er bestaat goede hoop dat hiermee spoedig zal kunnen worden gestart.

Vóór alles een brieveschrijfster

Van haar kinderjaren af heeft Belle veel brieven geschreven, van die periode uit haar leven is helaas echter niets teruggevonden. Door publikaties van Saint-Beuve in 1839 en de antwoorden van een gouvernante van Belle, die haar op haar vijftiende jaar al complimenteerde voor haar stijl, weten we dat van het begin af haar brieven opmerkelijk waren. Haar onlangs vrijgekomen brieven aan Benjamin Constant, waarvan tot nu toe - zoals van andere correspondentie - slechts fragmenten bekend waren, behoren tot de allerbeste die de epistolaire literatuur heeft opgeleverd.

Ook voor haar romans koos Belle de briefvorm, wat in de 18e eeuw trouwens een veel voorkomende vorm was. Aan een neef schreef ze bescheiden over haar werken: „Ze zijn niet anders en niet beter dan mijn gewone brieven.”

Men kan zich afvragen waarom een schrijfster van een zo uitzonderlijke kwaliteit zolang op een „re-*val*” heeft moeten wachten. Philippe Godet, haar Zwitserse biograaf, heeft omstreeks 1900 geprobeerd al haar brieven uit te geven, maar er bestond toen bij het publiek nog niet voldoende belangstelling om dit plan uit te kunnen voeren. Het bleef bij een gecoupeerde uitgave van alleen haar brieven aan Constant d'Hermenches.

We kunnen slechts hopen dat de groeiende internationale belangstelling die er thans bestaat eindelijk de oude wens van Saint-Beuve en Philippe Godet in vervulling zal doen gaan.

Simone Dubois